

MAZOWIECKI
URZĄD WOJEWÓDZKI
W WARSZAWIE

Polityka społeczna i programy rządowe w województwie mazowieckim

POLITYKA SPOŁECZNA I PROGRAMY SPOŁECZNE – DZIAŁANIA WOJEWODY

I. Pracownicy pomocy społecznej w województwie mazowieckim

W 2018 roku w województwie mazowieckim w ośrodkach pomocy społecznej i powiatowych centrach pomocy rodzinie zatrudnionych było w sumie **7 593 osób**. Pracownicy socjalni stanowili około **33% (2 520 pracowników)** wszystkich zatrudnionych tam osób.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników, jednakże Wojewoda dofinansowuje bieżącą działalność ośrodka pomocy społecznej średnio w wysokości 17,14 %.

Wojewoda dofinansowuje (do wysokości 80 % kosztów realizacji zadania) wypłatę dodatków do wynagrodzenia, przeznaczonych dla pracowników socjalnych wykonujących pracę w terenie. Dodatek ten wynosi 250 zł i nie powinien być wliczany do wynagrodzenia zasadniczego. W związku z powyższym Wojewoda wystąpił do gmin w sprawie nie wliczania dodatku 250 do wynagrodzenia zasadniczego pracowników socjalnych. Z udzielonych przez gminy odpowiedzi wynikało, że żadna z 75 jednostek, które wcześniej wykazywały taką praktykę nie wliczała już powyższego dodatku do pensji zasadniczej pracowników socjalnych.

Ponadto Wojewoda w ramach nadzoru wielokrotnie interweniował w sprawie prawidłowego wykorzystywania przez jednostki samorządu terytorialnego środków przekazywanych na obsługę programów rządowych, przeznaczonych m.in. na wynagrodzenia pracowników pomocy społecznej.

Tabela nr 2 Środki przekazane jednostkom na wypłatę dodatków dla pracowników socjalnych¹

Rok	2016	2017	2018
Środki przekazane	6 117 935,00 zł	6 075 479,00 zł	6 051 367,00 zł
Środki wydatkowane	6 010 524,90 zł	5 902 540,97 zł	5 962 799,27 zł
Środki niewykorzystane	107 410,10 zł	172 938,03 zł	88 567,73 zł

ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE

Z roku na rok maleje liczba rodzin, którym przyznano decyzją świadczenie z pomocy społecznej (*dane ze sprawozdań MRPiPS-03*). Jednak ze względu na skomplikowany charakter spraw coraz więcej czasu należy poświęcić na ich rozpatrzenie i udzielenie właściwej do sytuacji pomocy. Jednocześnie wzrosła liczba rodzin, objętych wyłącznie pracą socjalną. Obserwowane zjawisko pokazuje wyraźnie na zmianę jakościową pracy socjalnej, gdzie czas poświęcony na przyznawanie świadczeń zmniejsza się na rzecz pracy socjalnej z rodziną.

Ponadto ośrodki pomocy społecznej wykonują wiele zadań, wynikających nie wprost z systemu pomocy społecznej ale m.in. z przeciwdziałania przemocy w rodzinie czy realizacji programów rządowych.

Niezależnie od wzrostu liczby pracowników socjalnych, część gmin w województwie mazowieckim nadal nie spełnia standardu zatrudnienia, wynikającego z *ustawy o pomocy społecznej*². Pomimo kontroli

¹ Powyższe dane opracowano na podstawie danych przekazanych przez jednostki w Sprawozdaniu z wykonania wydatków za 2016 - 2018 rok

² Obowiązek zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy nie mniej niż 3 pracowników socjalnych oraz proporcjonalnie do liczby ludności gminy (w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na 2000

oraz wysyłanych corocznie pism i monitów **46** tych samych gmin od 2015 roku zatrudnia **mniej niż 3 pracowników socjalnych**.

Tabela nr 4 Liczba osób objętych pomocą społeczną

Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenia	2015 rok	2018 rok	Różnica procentowa
Zasiłki stałe	27 775	26 446	spadek o 5%
Zasiłki okresowe	32 084	22 347	spadek o 30%
Inne zasiłki celowe i w naturze	92 637	73 414	spadek o 21%
Posiłek	93 411	63 662	spadek o 32%
w tym: posiłek dla dzieci	83 575	54 759	spadek o 34%
Liczba rodzin	2015 rok	2018 rok	Różnica procentowa
Praca socjalna	122 800	116 020	spadek o 6%
w tym wyłącznie w postaci pracy socjalnej	28 238	33 503	wzrost o 19%

II. Środki przekazywane na obsługę programów rządowych i innych zadań zleconych

Na realizację zadań z zakresu administracji rządowej gminy i powiaty otrzymują środki finansowe w ramach dotacji celowej, w tym określoną część na obsługę programów rządowych i zadań zleconych.

Pośród **314** gmin w **21** zadania z zakresu programów rządowych „Rodzina 500+” oraz „Dobry Start” są realizowane w urzędach gmin/miast. W pozostałych **292** gminach zadaniach wynikające z tych programów, zostały przekazane do realizacji do Ośrodków Pomocy Społecznej, natomiast w jednej gminie do Centrum Pomocy Socjalnej.

Na obsługę programów rządowych (Rodzina 500+, Dobry Start, Za życiem) w okresie od 1 kwietnia 2016 r. do 31 grudnia 2018 r. Wojewoda Mazowiecki łącznie przekazał środki w wysokości **158 635 956,18 zł³**, z czego jednostki samorządu terytorialnego wykorzystywały kwotę **146 183 244,69 zł⁴**. **Zwróciły natomiast środki w wysokości 12 454 689,96 zł⁵**, które mogły zostać wykorzystane na obsługę programów rządowych np. na wynagrodzenia dla pracowników, zakup sprzętu komputerowego, sprzętu biurowego, zakup materiałów biurowych, remont, na przystosowanie stanowiska pracy w przypadku wdrażania programu, **co stanowiło średnio 8% ogólnych środków przekazanych na obsługę Programów**.

Szczegółowy podział środków na obsługę programów rządowych:

1. Program „Rodzina 500+”

Na obsługę programu „Rodzina 500+” od 1 kwietnia 2016 r. do 31 grudnia 2018 r. łącznie w województwie mazowieckim przekazano środki w wysokości **151 155 660,51 zł (w 2016 r. - 2% od przekazanej dotacji, 2017-2018 - 1,5 % od przekazanej dotacji)**.

mieszkańców) lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną (w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących).

³ Sprawozdanie z wykonania wydatków za lata 2016-2018 (CAS)

⁴ Tamże

⁵ Tamże

Tabela nr 5 Środki na obsługę programu w podziale na lata 2016-2018

Rok	2016	2017	2018
Środki przysługujące na obsługę programu	50 530 554,32 zł	51 125 582,91 zł	49 499 523,28 zł
Wykorzystane środki na obsługę programu	44 167 865,37 zł	46 957 936,87 zł	47 837 842,92 zł
Zwroty środków, co stanowi % przysługujących	6 362 688,95 zł 13%	4 167 646,04 zł 8%	1 661 680,36 zł 3%

Gminy na obsługę programu „Rodzina 500+” od 1 kwietnia 2016 r. do 31 grudnia 2018 r. wykorzystwały kwotę **138 963 645,16 zł**, a zwróciły środki w wysokości **12 192 015,35 zł**, co stanowiło 8% całości. **W 2018 r. powyżej 15% przysługujących środków na obsługę zadania zwróciło 11 gmin, a największy zwrot wynosił 59% przysługującej kwoty.**

Według danych uzyskanych z Ośrodków Pomocy Społecznej (OPS) **w lutym 2019 r. w województwie mazowieckim jedynie 8 pracowników socjalnych** zatrudnionych w OPS do wykonywania zadań z ustawy o pomocy społecznej realizowało jednocześnie Program „Rodzina 500+.” Stanowiło to 0,3 % wszystkich pracowników socjalnych zatrudnionych w OPS. Podkreślić należy, że zadaniem pracownika socjalnego nie powinna być obsługa programu „Rodzina 500+”.

Program Rodzina 500+ w pieczy zastępczej⁶

Świadczenie wychowawcze przysługuje niezależnie od dochodu na każde dziecko w wieku do ukończenia 18 roku życia, przebywające w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka (tzw. *dodatek wychowawczy*) oraz placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego (tzw. *dodatek do zryczałtowanej kwoty*). Za realizację Programu odpowiadają powiaty. Wypłata wspomnianego świadczenia i koszty jego obsługi są finansowane w formie dotacji celowej z budżetu państwa. Powiatom w ramach kosztów obsługi Programu przysługuje 1% otrzymanej dotacji na dodatek wychowawczy i dodatek do zryczałtowanej kwoty. W okresie od 1 kwietnia 2016 r. do 31 grudnia 2018 r. dla powiatów z woj. mazowieckiego na obsługę Programu przysługiwała kwota **818 983 zł**, z czego nie wykorzystowały **14 663 zł** (2% na obsługę).

Tabela nr 6 Środki na obsługę programu w podziale na lata 2016-2018 w powiatach

Rok	2016	2017	2018
Środki przysługujące na obsługę programu	227 177 zł	299 738 zł	292 048 zł
Wykorzystane środki na obsługę programu	223 753 zł	291 941 zł	288 626 zł
Zwroty środków, co stanowi % całości	3 424 zł 2%	7 797 zł 3%	3 422 zł 1%

Świadczenia wychowawcze po zmianie ustawy od 1 lipca 2019 r.

Po zmianie ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci świadczenie wychowawcze **będzie przysługiwać na wszystkie dzieci do 18. roku życia bez względu na kryterium dochodowe** (obecnie, aby otrzymać pieniądze na pierwsze lub jedyne dziecko nie można przekroczyć dochodu 800 zł netto miesięcznie na osobę w rodzinie lub 1200 zł netto miesięcznie w przypadku rodziny

⁶ Dane finansowe opracowano na podstawie jednorazowych i kwartalnych sprawozdań przekazanych przez powiaty w Centralnej Aplikacji Statystycznej

z dzieckiem niepełnosprawnym). W związku z tym wnioskodawca będzie składał **mniej dokumentów**, co z kolei będzie znacznym ułatwieniem dla pracowników gmin, gdyż nie będą oni obciążeni ustalaniem dochodów na starcie i w trakcie wypłacania świadczenia. **Ustalanie uprawnień będzie zautomatyzowane**. Organy prowadzące postępowania nie będą musiały także wydawać decyzji administracyjnych w tym przedmiocie (z wyjątkiem decyzji odmownych, uchylających i zmieniających prawo do świadczenia). Rodzic otrzyma na skrzynkę e-mailową (gdzie nie ma, odbierze osobiście) automatycznie wygenerowaną informację o przyznaniu świadczenia. Nieodebranie wiadomości nie wstrzyma wypłaty świadczenia.

Tabela nr 7 Liczba wydanych decyzji w sprawie świadczenia wychowawczego w województwie mazowieckim od 1 kwietnia 2016 r. do 31 grudnia 2018 r.

	2016 r.	2017r.	2018 r.	Razem
Liczba wydanych decyzji	430 038	458 297	462 869	1 351 204
w tym: decyzji o przyznaniu świadczenia wychowawczego	409 481	427 038	424 722	1 261 241

Należy tutaj zaznaczyć, że postępowanie w sprawie ustalenia prawa do świadczenia wychowawczego na pierwsze dziecko (z kryterium dochodowym) oraz sporządzanie decyzji administracyjnych jest najbardziej czasochłonne i pracochłonne. Rezygnacja z ustalania kryterium dochodowego oraz wydawania decyzji znacznie ułatwi i usprawni pracę osób prowadzących postępowania w tej kwestii.

Pomimo, iż zwiększy się liczba dzieci uprawnionych, **koszty obsługi z tym związane będą mniejsze**. Organy nie będą bowiem ponosiły już znacznych kosztów, które generowało chociażby wysyłanie decyzji administracyjnych czy też innych pism (np. wnioski o udostępnienie danych, wezwania, zawiadomienia o wszczęciu postępowania administracyjnego) za pośrednictwem poczty polskiej.

Od stycznia 2020 roku koszty obsługi świadczenia będą wynosiły 0,85% (aktualnie 1,5%) otrzymanej dotacji. Jednak należy wziąć pod uwagę to, że **zwiększy się liczba uprawnionych dzieci, a tym samym przyznana dotacja będzie większa**. Patrząc na województwo mazowieckie szacuje się, że liczba uprawnionych dzieci zwiększy się dwukrotnie.

Nowe przepisy wprowadzają kolejną korzystną zmianę dla realizatorów zadania – **przesunięcie okresu świadczeniowego i związane z nim okresu składania wniosków**. Dotychczasowe przepisy przewidywały, że rodziny składały wnioski o wszystkie świadczenia (świadczenie wychowawcze, świadczenie dobry start, świadczenia rodzinne i świadczenia z funduszu alimentacyjnego) w tym samym momencie, co powodowało spiętrzenie pracy realizatorów świadczeń przede wszystkim w drugiej połowie roku. Od 2021 r. nastąpi znaczące przesunięcie momentu składania wniosków o świadczenia wychowawcze na nowy okres świadczeniowy z lipca na luty), jak i samego okresu świadczeniowego (dotychczasowy październik – wrzesień na czerwiec – maj). Jest to kolejny krok skierowany do samorządów, gdyż pozwoli to na bardziej racjonalne rozłożenie pracy w gminach realizujących świadczenia dla rodzin. Natomiast **przyszły okres świadczeniowy będzie wydłużony**, ponieważ będzie trwał od 1 października 2019 r. do 31 maja 2021 roku.

Wnioski o przyznanie świadczenia na nowych zasadach, tj. bez kryterium dochodowego będzie można składać w dwóch formach: w wersji papierowej – od 1 sierpnia 2019 r., a w wersji elektronicznej – od 1 lipca 2019 r. W przypadku złożenia wniosku w okresie lipiec-wrzesień 2019 r. świadczenie zostanie przyznane z wyrównaniem od 1 lipca 2019 r.

Znowelizowana ustawa wprowadza także – poza likwidacją kryterium dochodowego - korzystne rozwiązania dla obywateli. Pierwszym z nich jest trzymiesięczny termin – liczony od dnia urodzenia dziecka – na złożenie wniosku o świadczenie wychowawcze na nowo narodzone dziecko. Złożenie wniosku w tym terminie będzie skutkowało przyznaniem tego świadczenia z wyrównaniem od dnia narodzin dziecka. Dziś świadczenie 500 plus przysługuje – co do zasady – od miesiąca, w którym złożono wniosek. Nowym rozwiązaniem jest także przyznanie – z zachowaniem ciągłości – świadczenia wychowawczego drugiemu rodzicowi dziecka w przypadku śmierci rodzica, któremu świadczenie zostało przyznane na dany okres lub który zmarł przed rozpatrzeniem wniosku. Obecnie w takiej sytuacji drugi rodzic musi złożyć swój wniosek o świadczenie. Od 1 lipca 2019 r. prawo do 500+ nie będzie także zależało od ustalenia alimentów na dziecko

od drugiego rodzica w przypadku wniosków od rodziców samotnie wychowujących dziecko. Prawo do świadczenia z programu Rodzina 500+ będą miały również dzieci umieszczone w placówkach opiekuńczo-wychowawczych (do 18. roku życia). Obecnie dodatek wychowawczy jest przyznawany dla dzieci w pieczy zastępczej.

2. Program „Dobry Start”⁷

W ramach wprowadzonego od 1 czerwca 2018 r. programu „Dobry Start”, rodzinom z dziećmi udziela się wsparcia w ponoszeniu wydatków związanych z rozpoczęciem roku szkolnego. Wsparcie polega na przyznaniu na dziecko, raz w roku, świadczenia w wysokości 300 zł. Świadczenie przysługuje bez względu na dochód rodziny.

Koszty obsługi programu przez gminę i powiat wynoszą 10 zł za jedno dziecko. W ramach dotacji otrzymanej na koszty realizacji programu samorząd jest zobowiązany przeznaczyć nie mniej niż 80 % środków na wynagrodzenia i inne środki dla osób realizujących zadania związane z realizacją Programu.

W okresie od 1 lipca do 31 grudnia 2018 r. do samorządów na realizację świadczenia w ramach programu „Dobry Start” i koszty obsługi z budżetu państwa przekazano dotację w wysokości 203 701 989 zł. W województwie mazowieckim od 1 lipca do 31 grudnia 2018 r. na realizację świadczeń w ramach programu „Dobry Start” wydatkowano łącznie 194 726 000 zł.

Tabela nr 8 Środki na obsługę programu „Dobry Start”

Rok	2018
Środki przysługujące na obsługę programu	6 524 742 zł
Wykorzystane środki na obsługę programu	6 282 000 zł
Zwroty środków, co stanowi % całości	244 742 zł 4%

Na 314 gmin realizujących program „Dobry Start” tylko 113 samorządów wykorzystało w pełni przysługującą kwotę na koszty obsługi z dotacji budżetu państwa.

3. Program „Za życiem”⁸

Rządowy program „Za życiem” został ustanowiony na podstawie ustawy z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz.U. z 2019 r., poz. 473). W ramach Programu wypłacane są świadczenia z tytułu urodzenia się żywego dziecka, posiadającego zaświadczenie o ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniu albo nieuleczalnej chorobie zagrażającej życiu, która powstała w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Ośrodki Pomocy Społecznej wypłacają jednorazowe świadczenie w wysokości 4 000 zł (art. 10 ust. 1 ww. ustawy), a koszt obsługi wynosi 123,71 zł od jednego świadczenia. W 2017 roku wypłacono 554 świadczeń, w 2018 r. wypłacono 556 świadczeń, natomiast w I kw. 2019 r. 175 świadczeń.

Tabela nr 9 Środki na obsługę programu „Za życiem”

Rok	2017	2018
Środki przysługujące na obsługę programu	67 456,00	68 782,76
Wykorzystane środki na obsługę programu	64 637,97	68 641,56
Zwroty środków	2 818,03	141,20

⁷ Dane finansowe opracowano na podstawie danych przekazanych przez jednostki w sprawozdaniach rzeczowo-finansowych z wykonywania przez organ właściwy (gminę, powiat) zadań z zakresu rządowego Programu „Dobry Start” za 2018 r. oraz RB

⁸ Dane finansowe opracowano na podstawie danych przekazanych przez jednostki w sprawozdaniach jednorazowych zamieszczonych w systemie CAS – Sprawozdanie z wykonania wydatków za 2017 i 2018 rok oraz Rozliczenie wypłaty świadczenia Za życiem w 2018 roku

Środki przekazywane na obsługę innych zadań zleconych:

1. Świadczenia rodzinne

Zgodnie z art. 33 ust. 2a pkt 1 *ustawy o świadczeniach rodzinnych z dnia 28 listopada 2003 roku*, koszty obsługi świadczeń rodzinnych oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego wynoszą 3% otrzymanej dotacji (a nie wydatkowanej przez gminę). Odpis na koszty obsługi nalicza się na podstawie otrzymanej dotacji, jego wartości nie pomniejsza zwrot nienależnie pobranych ww. świadczeń, jak też zwrot z końcem roku budżetowego przekazanych, a niewykorzystanych środków na wypłaty tych świadczeń.

Tabela nr 10 Koszty obsługi świadczenia rodzinnego⁹

Rok	2016	2017	2018
Koszty obsługi świadczenia rodzinnego	39 386 351	40 482 842	41 241 423

Zadania i programy finansowane z budżetu państwa

1. Zasiłki stałe, okresowe, program „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”

Zgodnie z art. 17 ust. 1 *ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej* (Dz. U. z 2018 r., poz. 1508 z późn.zm.) do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy m.in. przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych, przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych, dożywianie dzieci, zapewnienie posiłku osobom tego pozbawionym. Należy wskazać, że zadania w powyższym zakresie są **zadaniami własnymi gminy, jednakże Wojewoda na ich realizację, również przekazuje środki.**

Tabela nr 11 Udział dotacji w przyznawanych świadczeniach

		2015	2016	2017	2018
Zasiłki stałe	Kwota świadczeń	126 673 106	143 498 177	141 866 186	137 259 249
	Kwota z dotacji	125 290 403	141 981 877	140 727 315	136 441 887
	Procentowy udział dotacji	98,9%	98,9%	99,1%	99,4%
Zasiłki okresowe	Kwota świadczeń	54 651 129	50 222 630	43 078 469	37 816 625
	Kwota z dotacji	48 033 026	44 500 013	38 709 966	33 526 671
	Procentowy udział dotacji	87,9%	88,6%	89,8%	88,6%
Program „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”	Kwota świadczeń	74 444 008	73 415 492	68 679 665	65 982 827
	Kwota z dotacji	45 257 922	45 766 514	43 130 828	40 687 396
	Procentowy udział dotacji	60,8%	62,3%	62,7%	61,6%

2. Program asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2017-2018

Od 2012 r. istnieje możliwość ubiegania się o środki finansowe, na dofinansowanie zadań własnych, w ramach Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej ogłaszanego przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, którego celem jest stymulowanie podejmowania przez gminę działań służących wsparciu rodzin i zwiększeniu dostępu do usług koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie.

⁹ Dane finansowe opracowano na podstawie danych przekazanych przez jednostki w sprawozdaniach jednorazowych zamieszczonych w systemie CAS – Sprawozdanie z wykonania wydatków za 2016, 2017 i 2018 rok, Sprawozdanie resortowe za 2016, 2017 i 2018 rok.

W 2017 r. w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. poz. 1860), założenia programu poszerzono o obszar działania asystenta rodziny poprzez przypisanie mu roli koordynatora w zakresie kompleksowego wsparcia kobiet w ciąży i ich rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej oraz kobiet w sytuacji niepowodzeń położniczych oraz wsparcia rodzin z dziećmi, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. W roku 2017 175 rodzin skorzystało z poradnictwa koordynowanego przez asystenta rodziny, w tym w 77 rodzinach była kobieta w ciąży zagrożonej, natomiast w roku następnym (2018) zanotowano spadek odpowiednio o 53% rodzin i 76% kobiet.

W latach 2017-2018 r. z dofinansowania skorzystało odpowiednio 89% i 87% gmin. W 2017 roku w Programie nie uczestniczyły 33 gminy, a w 2018 r. - 39.

W 2017 r. **Wojewoda Mazowiecki przekazał przeszło 7,2 mln na zatrudnienie 440 asystentów rodziny w 281 gminach i ponad 3,4 mln na zatrudnienie 168 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w 42 powiatach. W 2018 r. przekazał 6,3 mln na zatrudnienie 440 asystentów rodziny w 275 gminach i ponad 3,3 mln 196 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w 42 powiatach.**

W 2017 r. wsparciem objętych było 4 870 rodzin, w 2018 r. liczba ta zmalała o 1,5%.

Od pierwszej edycji programu w 2012 r., powiaty aktywnie włączyły się w jego realizację. Dostęp do usług koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej znacznie się poszerzył i już w roku 2016 wzrósł do 100%. Każdego roku sukcesywnie wzrastała liczba rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka objętych wsparciem koordynatora, w roku 2017 r. było 2 701 rodzin, w 2018 r. liczba rodzin wzrosła o 5%.

III. Pracownicy domów pomocy społecznej

Liczba pracowników zatrudnionych w domach pomocy społecznej prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego lub na ich zlecenie w przeliczeniu na pełne etaty.¹⁰

Tabela nr 12 Pracownicy zatrudnieni w domach pomocy społecznej

Pracownicy	Pracownicy ogółem	
	Pracownicy nieetatowi	Liczba osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę
Zapewniający usługi bytowe, w tym kierujący jednostkami organizacyjnymi, administracja oraz gospodarcze i obsługi	66	2 376
Zapewniający usługi opiekuńcze, edukacyjne i wspomagające, w tym: pracownicy socjalni	134	4 360
	1	218
Ogółem	200	6 736

Środki finansowe przekazywane przez wojewodę powiatom na domy pomocy społecznej.

Prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej **jest zadaniem własnym powiatu.**

Do zadań własnych gminy należy prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej o zasięgu gminnym oraz kierowanie mieszkańca gminy wymagającego opieki do domów pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za jego pobyt.

Osoby przyjęte do domu pomocy społecznej przed dniem 1 stycznia 2004 r. oraz ze skierowaniami wydanymi przed tym dniem, czyli mieszkańcy na tzw. starych zasadach, ponoszą opłatę na zasadach określonych

¹⁰ Dane opracowane na podstawie sprawozdania MRPIPS-05 za rok 2018 (stan na dzień 31.12.2018 r.)

w ustawie z dnia 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej w wysokości 200% kwoty kryterium dochodowego dla osoby samotnie gospodarującej. Opłata ta nie może być jednak wyższa niż 70% dochodu osoby przebywającej w domu pomocy społecznej. Na te osoby, zgodnie z art. 87 *ustawy z dnia 13 listopada 2003 roku o dochodach jednostek samorządu terytorialnego*, **wojewoda przekazuje powiatom** dotację celową z budżetu państwa na dofinansowanie realizacji zadań własnych – prowadzenie lub zlecenie prowadzenia domów pomocy społecznej.

Tabela nr 13 Średnia wojewódzka kwota dotacji na 1 mieszkańca

Rok	Kwota dotacji	Wzrost %
2015	2100	X
2016	2350	11,9%
2017	2500	6,4%
2018	2700	8%
2019	3200	18,5%

Na podstawie art. 155 *ustawy o pomocy społecznej* możliwe jest zwiększenie dotacji celowej dla powiatów, nie więcej jednak niż o 20%. Zwiększenie dotacji może nastąpić również ze środków z rezerwy celowej budżetu państwa zaplanowanej w części 83, poz. 25 ustawy budżetowej. W 2018 roku zgodnie z decyzją Ministra Finansów dotacja z rezerwy celowej budżetu państwa była przekazana na dofinansowanie bieżącej działalności domów pomocy społecznej. Decyzja na jaki cel zostały przeznaczone otrzymane środki, leżała w gestii samorządów. Zwiększenie planu dotacji dla powiatów z obu ww. źródeł w latach 2015-2019.

Tabela nr 14 Zwiększenie planu dotacji dla powiatów w latach 2015-2019

Rok	Początkowy plan dotacji dla powiatów	Zwiększenie planu w ciągu roku	Końcowy plan dotacji dla powiatów
2015	105 462 000	2 871 160	108 333 160
2016	110 628 600	3 420 742	114 049 342
2017	108 218 500	7 913 900	116 132 400
2018	109 430 500	7 193 500	116 624 000
2019	106 993 000	X	X

Dotacja przekazywana przez wojewodę ma charakter wygasający w związku ze zmniejszającą się liczbą osób przyjętych na tzw. starych zasadach. Liczba osób dotowanych na dzień 31 grudnia 2015 r. – **3923 osoby**, na dzień 31 grudnia 2018 r. – **3159 osób** natomiast na dzień 31 marca 2019 r. – **3104 osoby**.

W związku z sygnałami docierającymi do Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej o nieprzekazywaniu do domów pomocy społecznej przez niektóre powiaty, środków przyznanych z dotacji celowej lub z rezerwy celowej budżetu państwa, na wniosek Pani Minister Elżbiety Rafalskiej, Wojewoda Mazowiecki zwrócił się do starostów i prezydentów miast z prośbą o informację, czy powyższe środki są w całości przekazywane do domów pomocy społecznej. W przypadku stwierdzenia zatrzymania środków na poziomie powiatów zostaną podjęte stosowane działania w sprawie.

Wojewoda Mazowiecki sprawując nadzór nad realizacją zadań samorządów, w tym nad jakością działalności jednostek organizacyjnych pomocy społecznej oraz nad jakością usług, a także nad zgodnością zatrudnienia pracowników tych jednostek z wymaganymi kwalifikacjami, otrzymywał sygnały dotyczące niskich wynagrodzeń pracowników domów pomocy społecznej oraz trudnych warunków pracy i wysokich oczekiwań społecznych wobec tej grupy pracowników. Zauważalny jest brak chętnych osób do podjęcia zatrudnienia, w szczególności w domach pomocy społecznej na stanowiskach opiekunów, pokojowych, pracowników kuchni, a obecni pracownicy tych domów osiągnęli wiek emerytalny. Zgodnie z przepisami w każdym domu pomocy społecznej zatrudniony jest przynajmniej jeden pracownik socjalny.

IV. Działania służb Wojewody podnoszące kwalifikacje pracowników socjalnych (konferencje, szkolenia, projekty)

We wrześniu i październiku 2018 r. Wydział Polityki Społecznej zorganizował cykl sześciu konferencji regionalnych w pięciu największych miastach województwa mazowieckiego. Łącznie w konferencjach wzięło udział ponad 300 osób – przedstawiciele władz samorządowych i reprezentantów gminnych i powiatowych jednostek pomocy społecznej z terenu województwa mazowieckiego. Kampanię informacyjną na Mazowszu wspierali przedstawiciele Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej informując o planach rządu wobec systemu pomocy osobom niepełnosprawnym i wskazując propozycje instrumentów służących realizacji tych planów. Ważnym elementem konferencji była dyskusja i głosy uczestników spotkań na temat rozwiązań dotyczących skutecznego, adekwatnie adresowanego wsparcia dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

Organizacja konferencji w pięciu regionach Mazowsza oraz prezentacja sposobów podejmowania kompleksowych działań zyskały bardzo pozytywny odbiór. Skutkiem przedsięwzięcia było m.in. zaproszenie służb Wojewody na spotkanie Forum Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu województwa mazowieckiego w celu szczegółowego omówienia programu „Za życiem”.

Działania informacyjne prowadzone były również przez Mazowieckiego Kuratora Oświaty. MKO w 2018 roku organizował narady i konferencje poświęcone problematyce wczesnego wspomagania rozwoju dzieci oraz pomocy uczennicom w ciąży.

Wydział Zdrowia Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie zorganizował konferencję poświęconą opiece medycznej nad noworodkiem na Mazowszu. Uczestnikami konferencji byli przedstawiciele kadr medycznych oddziałów położniczych, neonatologicznych oraz noworodkowych. Celem konferencji było przedstawienie aktualnej sytuacji w opiece medycznej nad noworodkiem oraz wyzwań stojących przed neonatologią.

W 2016 r. przed wejściem w życie *ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci* zostały zorganizowane dwa spotkania dla przedstawicieli gmin, miast i powiatów województwa mazowieckiego. Pierwsze z nich odbyło się 22 stycznia 2016 r. i dotyczyło konsultacji ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci. Wzięli w nim udział również pracownicy socjalni.

Mazowiecki Urząd Wojewódzki, zorganizował także we współpracy z Ministerstwem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej spotkanie informacyjno-szkoleniowe dotyczące zagadnień związanych z *ustawą o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci*. Na spotkaniu tym zostało przeprowadzone szkolenie przez pracowników Departamentu Polityki Rodzinnej i Departamentu Informatyki MRPiPS we współpracy z pracownikami Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego W Warszawie. Szkolenie to odbyło się w dniu 19 lutego 2016 r. Uczestniczyli w nich także pracownicy socjalni zatrudnieni w placówkach gminnych jak i powiatowych.

Wydział Polityki Społecznej w 2018 r. zorganizował szkolenie dla pracowników wszystkich gmin z województwa mazowieckiego w zakresie procedury przekazywania do wojewody wniosków o świadczenia rodzinne i wychowawcze w sprawach, w których mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Po szkoleniu wszystkim gminom przesłano drogą elektroniczną materiały ze szkolenia, opublikowane je również na stronie internetowej MUW.

Wojewoda Mazowiecki zorganizował 2 spotkania w siedzibie Urzędu w Warszawie dla przedstawicieli samorządów z województwa mazowieckiego dotyczące wprowadzenia Programu "Dobry Start" (11.06 i 17.07. 2018 r.). Ponadto w MUW uruchomiono infolinię dla jst i beneficjentów Programu "Dobry Start".

Ze względu na incydenty zagrażające zdrowiu pracowników socjalnych od września 2015 r. do maja 2018 r. na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej przeprowadzone we współpracy z Komendą Wojewódzką i Stołeczną Policji 43 szkolenia dla 716 pracowników socjalnych z zakresu bezpieczeństwa.

Tematy, związane zarówno z zatrudnieniem pracowników socjalnych oraz realizowanymi programami były poruszane podczas wszystkich ww. spotkań z ośrodkami pomocy społecznej, zorganizowanymi w 2018 r.